

Iwona M. Batyk

Wpływ sankcji gospodarczych na strukturę polskiego eksportu produktów rolno-spożywczych do Rosji

---

Studia i Prace Wydziału Nauk Ekonomicznych i Zarządzania 41/1, 235-246

2015

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Iwona M. Batyk*

Uniwersytet Warmińsko-Mazurski

WPŁYW SANKCJI GOSPODARCZYCH NA STRUKTURĘ POLSKIEGO EKSPORTU PRODUKTÓW ROLNO-SPOŻYWCZYCH DO ROSJI

Streszczenie

Cel – analiza obrotów handlowych Polski z Rosją, ze szczególnym uwzględnieniem eksportu artykułów rolno-spożywczych. Wskazano dynamikę i strukturę polskiego eksportu produktów rolno-spożywczych do Rosji. Przedstawiono również konsekwencje wynikające z wprowadzenia przez Rosję ograniczeń i sankcji dotyczących importu polskich produktów rolnych, surowców i artykułów spożywczych.

Metodologia badania – analizę eksportu i konsekwencje wynikających z wprowadzenia przez Rosję sankcji na polskie produkty rolno-spożywcze opracowano na podstawie danych statystycznych.

Wynik – Rosja jest znaczącym odbiorcą naszych towarów w ujęciu wszystkich branż, jednak embargo wprowadzone na wiele surowców i towarów żywnościowych, zwłaszcza na mięso i jego przetwory, mleko i jego przetwory oraz owoce i warzywa, spowodowało znaczne zmniejszenie eksportu artykułów rolno-spożywczych. Uwzględniając okresy przed wprowadzeniem i po wprowadzeniu przez Rosję embargo na import niektórych towarów rolno-spożywczych z Polski, odnotowano znaczne zwiększenie przewozu towarów żywnościowych z Polski do Rosji w ramach małego ruchu granicznego. Sankcje Rosji uderzają nie tylko w kaliningradzkich konsumentów, ale także w tamtejszych przetwórców, którzy nie mają surowców do produkcji żywności.

Oryginalność/wartość – Rosja to ogromny rynek o stale rosnącym popycie, z szybko zmieniającym się otoczeniem konkurencyjnym oraz niestálymi mechanizmami gospodarki

---

* E-mail: iwona.batyk@uwm.edu.pl.

rynkowej. Czynniki te mają wpływ na brak stabilności rynku rosyjskiego. Jednym z elementów oddziałujących na kształt stosunków handlowych między Polską a Rosją jest wiele wprowadzonych przez Rosję ograniczeń i sankcji dotyczących eksportu polskich produktów rolnych, surowców i artykułów spożywczych.

Słowa kluczowe: Rosja; eksport produktów rolno-spożywczych; mały ruch graniczny

Wprowadzenie

Federacja Rosyjska jako partner handlowy polskich przedsiębiorców ma wyjątkowo dogodną lokalizację. Obwód Kaliningradzki zyskał na znaczeniu dla organizacji promocji i sprzedaży polskich produktów, w świetle obowiązującej od lipca 2012 roku umowy o małym ruchu granicznym między Obwodem Kaliningradzkim a częścią Warmii, Mazur i Pomorza. Pojawiły się nowe nisze popytowe i nowe możliwości rozwoju polsko-rosyjskiej współpracy gospodarczej.

Rosja to ogromny rynek, o stale rosnącym popycie, lecz charakteryzującym się szybko zmieniającym się otoczeniem konkurencyjnym i niestałymi mechanizmami gospodarki rynkowej. Czynniki te mają duży wpływ na brak stabilności rynku rosyjskiego. Jednocześnie jest wiele niezagospodarowanych płaszczyzn współpracy z Rosją. Do potencjalnych konsumentów dochodzą nowe grupy odbiorców, którzy mają wysoki status społeczny, chcą się wyróżniać i są zainteresowani wysoką jakością produktów i usług. Panuje moda na spożywanie żywności bio i eko, a rosyjscy konsumenci poszukują produktów, które mają wysoką jakość i uznaną markę.

W ostatnich latach najbardziej rozwijającymi się segmentami rynku z udziałem konsumentów rosyjskich są artykuły rolno-spożywcze, materiały budowlane, wykończeniowe i ceramika sanitarna, chemia gospodarcza, kosmetyki, odzież i obuwie. Szczególnie dynamiczny rozwój polskich inwestycji w Obwodzie Kaliningradzkim jest poparty rosnącym zainteresowaniem klientów rosyjskich towarami pochodzącymi z Polski. Rozwojowi temu sprzyjają unikatowe cechy rynku rosyjskiego, do których należy zaliczyć¹:

- a) ogromne zróżnicowanie i powierzchnię geograficzną kraju, mające wpływ na popyt i podaż produktów i usług;

---

¹ *Zachodnie metody na wschodnich rynkach. Badania marketingowe na przykładzie rynku rosyjskiego*, Inquiry, Warszawa 2006, s. 24.

- b) niejednorodną strukturę etniczną ludności, co powoduje zróżnicowanie popytu w wielu grupach towarowych;
- c) bardzo duże zróżnicowanie dochodów ludności, wpływające na zainteresowanie dobrami luksusowymi pochodzącymi z rynków zagranicznych.

W efekcie rozpoczętego w 2014 roku konfliktu ukraińsko-rosyjskiego nastąpiło ograniczenie wymiany handlowej między Rosją a Unią Europejską i znaczne zmniejszenie dynamiki polskiego eksportu do Federacji Rosyjskiej. Nałożone przez Rosję embargo na wiele surowców i towarów żywnościowych, zwłaszcza mięso i jego przetwory, mleko i jego przetwory oraz owoce i warzywa, znacznie zmniejszyło eksport artykułów rolno-spożywczych.

Na podstawie danych statystycznych przeprowadzono analizę eksportu z Polski do Federacji Rosyjskiej, ze szczególnym uwzględnieniem towarów rolno-spożywczych. Zwrócono uwagę na efekty małego ruchu granicznego między Obwodem Kaliningradzkim a częścią Warmii, Mazur i Pomorza w transferze towarów z Polski do Rosji. W artykule uwzględniono skalę ruchu na granicy polsko-rosyjskiej, cel przyjazdów obcokrajowców do Polski oraz wielkość i strukturę wydatków ponoszonych przez obcokrajowców w Polsce.

1. Eksport towarów z Polski na rosyjski rynek

Eksport towarów z Polski do Rosji w relacji do PKB wzrastał w latach 2004–2013 znacznie szybciej niż w eksporcie ogółem (w przypadku Rosji z poziomu 1,1% PKB w 2004 r. do 2,1% PKB w 2013 r.). Analizując eksport towarów do Rosji w okresie 2004–2013 można wyróżnić trzy fazy: w pierwszym okresie, począwszy od 2004 roku aż do III kwartału 2008 roku, wzrost eksportu do Rosji był zdecydowanie wyższy niż wzrost eksportu ogółem. W drugim okresie, od IV kwartału 2008 roku do końca 2009 roku, w związku z wywołanymi kryzysami gospodarczymi w Rosji nastąpił spadek zarówno eksportu towarów (mierzonego udziałem w PKB), jak i bezwzględnych wartości eksportu towarów (w cenach bieżących). Był on głębszy niż dla eksportu ogółem. Trzeci okres, przypadający na lata 2010–2013, to odbudowa eksportu do Rosji (mierzonego udziałem w PKB), którego poziom był wyższy niż w III kwartale 2008 roku. Udział eksportu do Rosji w eksporcie towarów ogółem wzrósł z 3,8% w 2004 roku do 5,3% w 2013 roku. Skomplikowanie się sytuacji polityczno-gospodarczej w 2014 roku doprowadziło do

odwrócenia wzrostowego trendu eksportu Polski do Rosji. Po jedenastu miesiącach 2014 roku udział Rosji w eksporcie z Polski ogółem spadł do 4,4%².

W latach 2007–2014 zaszły znaczne zmiany w eksporcie artykułów rolno-spożywczych do Rosji. Po obowiązujących restrykcjach handlowych nałożonych przez stronę rosyjską w latach 2005–2008, w kolejnych latach eksport produktów pochodzenia zwierzęcego i roślinnego na rosyjski rynek zaczął wzrastać dynamicznie. W latach od 2007 – 2013 eksport zwierząt żywych i produktów pochodzenia zwierzęcego zwiększył się wartościowo 5,7 razy, a produktów pochodzenia roślinnego – 6,5 razy. Na uwagę zasługują duże zmiany wielkości eksportu jabłek do Rosji i na Białoruś. Ich eksport do Rosji wzrósł ilościowo z 31 tys. t w 2007 roku do 676,8 tys. t w 2013 roku. Przy bardzo wysokiej produkcji jabłek w Polsce w 2014 roku (o 3,7% wyższej w stosunku do poprzedniego roku i o blisko 50% wyższej od średniej z lat 2006–2010), w okresie styczeń – październik 2014 roku. odnotowano eksport w wysokości 401,8 tys. t³.

Udział Rosji w polskim eksporcie w okresie styczeń–listopad 2014 roku obniżył się w porównaniu z analogicznym okresem 2013 roku o 1,0 p. proc. i wyniósł 4,3%; w imporcie był niższy o 1,4 p. proc. i stanowił 10,7%. Ujemne saldo wyniosło 40 816,2 mln zł (minus 13 231,0 mln USD, minus 9 767,8 mln EUR) wobec minus 41 865,6 mln zł (minus 13 277,2 mln USD, minus 10 029,8 mln EUR) przed rokiem. W roku 2014 obroty handlowe Rosji z zagranicą wyniosły 782 927 mln USD, odnotowując spadek w porównaniu z odpowiednim okresem ubiegłego roku o 7%. Rosyjski import wyniósł 285 982 mln USD, co oznaczało spadek o 9,2% (w tym import z Unii Europejskiej był niższy niż w 2013 r. o 11,7%). Ujemną dynamikę importu Rosji odnotowano zarówno w krajach Unii Europejskiej jak i Wspólnoty Niepodległych Państw i Unii Celnej. Wynikiem wprowadzenia przez Rosję embarga na artykuły rolno-spożywcze z krajów UE, USA, Australii, Kanady i Norwegii był wzrost importu z krajów Ameryki Południowej, głównie Argentyny, Brazylii i Chile (obroty handlu zagranicznego ogółem i według krajów I–XI 2014, marzec 2015). Polski eksport towarów rolno-spożywczych do Rosji przedstawiono w tabeli 1.

---

² *Powiązania gospodarki polskiej z Rosją, Ukrainą i Białorusią – wybrane aspekty*, GUS, Warszawa 2015, s. 13–14.

³ *Ibidem*.

Tabela 1. Polski eksport do Rosji wg wybranych działów (w tys. USD)

Dział	I–VI 2013	I–VI 2014	Dynamika (%)
Mięso i podroby jadalne	53 053,3	29 352,2	55
Produkty mleczarskie; jaja ptasie; miód naturalny	76 689,3	104 553,8	136
Warzywa oraz niektóre korzenie i bulw jadalne	125 707,0	122 756,3	98
Owoce i orzechy jadalne	349 027,3	257 954,1	74
Przetwory ze zbóż, mąki, pieczywa cukiernicze	26 072,9	54100,5	207
Przetwory z warzyw, owoców, orzechów	58 592,9	66 484,1	113
Różne przetwory spożywcze	28 468,7	44 417,2	156

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Polski eksport do Rosji za okres I–VI 2014 r.*, dane statystyczne Federalnej Służby Celnej FR, https://moskwa.trade.gov.pl/pl/analizy_rynkowe/article/detail,948,Polski_eksport_do_Rosji_za_okres_I-VI_2014_r.html (dostęp 20.02.2015).

Obroty handlowe Rosji z Polską w 2014 roku wyniosły 23007 mln USD, odnotowując spadek na poziomie 17,6% w porównaniu z 2013 rokiem. Rosyjski eksport do Polski stanowił 15 932,3 mln USD (spadek o 18,6%), a import z Polski – 7074,8 mln USD (spadek o 15%). W grudniu 2014 roku import z Polski wyniósł 514,4 mln USD, odnotowując ujemną dynamikę na poziomie 30% w porównaniu z grudniem 2013 roku. Obroty handlowe Polski z Rosją utrzymywały się na czwartej pozycji wśród krajów europejskich (za Holandią, Niemcami i Włochami) i jedenastym miejscu w świecie. Wielkość eksportu z Polski do Rosji uplasowała się na piątej pozycji wśród krajów europejskich (za Niemcami, Włochami, Francją i Wielką Brytanią) i dwunastej pozycji na świecie⁴. Obniżenie poziomu polskiego eksportu ogółem do Rosji nie wpłynęło na znaczne zmiany w strukturze eksportowanych do Rosji towarów, z wyjątkiem artykułów rolno-spożywczych, których udział znacznie się obniżył, oraz wyrobów chemicznych, których udział uległ zwiększeniu. Zmienność udziału artykułów rolno-spożywczych w strukturze eksportu do Rosji w dużej mierze był związany z obstrzeniami prawnymi po stronie rosyjskiej i wprowadzonymi sankcjami.

W roku 2013 import Obwodu Kaliningradzkiego wyniósł 12 124,5 mln USD (był na poziomie 2012 r.), w tym import z Polski wyniósł 920,3 mln USD (wzrost o 12,5%; udział w imporcie ogółem Obwodu Kaliningradzkiego 7,6%). Artykuły rolno-spożywcze obejmowały 25% polskiego eksportu do Obwodu Kaliningradzkiego,

⁴ Z. Ekiert, *Informacja na temat rosyjskiego importu w 2014 roku*, „Rassija Twój Rynek” 2015, nr 3, s. 14–19.

co stanowiło wzrost eksportu o 24,7%. Najważniejsze pozycje w polskim eksporcie były następujące: mięso, artykuły mleczarskie, gotowe wyroby spożywcze, warzywa i owoce, produkty zbożowe, cukier i wyroby cukiernicze. W pierwszym kwartale 2014 roku import Obwodu Kaliningradzkiego z Polski wyniósł 161,4 mln USD (spadek o 3,1%). W tym czasie dwukrotnie zwiększyły się dostawy produktów mleczarskich. Znacznie zmniejszył się polski eksport produkcji mięsnej, głównie wieprzowej, z uwagi na wprowadzenie zakazu dostaw⁵. W kolejnych miesiącach 2014 roku nastąpiło wstrzymanie polskiego eksportu owoców i warzyw do Rosji.

Import Obwodu Kaliningradzkiego (OK) ogółem w 2014 roku wyniósł 15 681,8 mln USD (wzrost o 29% w porównaniu z analogicznym okresem 2013 r.), w tym import z Polski 723,0 mln USD (spadek o 21%; udział w imporcie do OK – 4,6%). W ujęciu grup towarowych największymi pozycjami polskiego eksportu były: artykuły rolno-spożywcze – 141,7 mln USD (19,6% polskiego eksportu do OK, spadek eksportu o 37,7%), w tym największe pozycje⁶:

- artykuły mleczarskie 25,6 mln USD (spadek o 45%, udział w grupie – 18%),
- różne gotowe wyroby spożywcze 21,8 mln USD (spadek o 14%, udział – 15,4%),
- warzywa 15,4 mln USD (spadek o 34%, udział – 11%),
- produkty zbożowe 14,6 mln USD (spadek o 8,7%, udział – 10,3%),
- mięso 13,5 mln USD (spadek o 77%, udział – 9,5%),
- cukier i wyroby cukiernicze 9,9 mln USD (spadek o 29%, udział – 7%),
- tytoń i wyroby tytoniowe 9,8 mln USD (wzrost o 34%, udział – 7%),
- owoce 7,3 mln USD (spadek o 32%, udział – 5,2%).

---

⁵ *Informacja na temat perspektyw polsko-kaliningradzkiej współpracy w sektorze rolno-spożywczym*, Konsulat Generalny RP w Kaliningradzie, Wydział Promocji Handlu i Inwestycji, https://kaliningrad.trade.gov.pl/pl/aktualnosci/article/a,46664,INFORMACJA_na_temat_perspektyw_polsko_kaliningradzkiej_wspolpracy_w_sektorze_rolno_-_spozyczym.html (dostęp: 11.03.2015).

⁶ *Informacja na temat wymiany handlowej Polski z Obwodem Kaliningradzkim w 2014 r.*, Konsulat Generalny RP w Kaliningradzie, Wydział Promocji Handlu i Inwestycji, https://kaliningrad.trade.gov.pl/pl/analizy_rynkowe/article/detail,1127,INFORMACJA_na_temat_wymiany_handlowej_Polski_z_Obwodem_Kaliningradzkim_w_2014_roku.html (dostęp: 11.03.2015).

2. Mały ruch graniczny między Polską a Rosją a obrót towarami

W związku z zakazem importu z Polski wielu produktów spożywczych, głównie mięsa i jego przetworów oraz warzyw i owoców, zwiększył się przewóz tych towarów przez obywateli Obwodu Kaliningradzkiego, którzy przekraczali granicę w ramach małego ruchu granicznego. Dynamika wzrostu ruchu obcokrajowców na polsko-rosyjskich przejściach granicznych była bardzo duża i zwiększała się z miesiąca na miesiąc. Na podstawie statystyk Izby Celnej w Olsztynie, w ramach małego ruchu granicznego od lipca do grudnia 2012 roku granicę polsko-rosyjską przekroczyło 2 408 995 osób, w tym 1 237 316 Polaków i 1 171 679 cudzoziemców. W roku 2013 zanotowano 6 194 479 przekroczeń granicy (2 907 294 Polaków i 3 287 185 cudzoziemców). Efekty wprowadzenia małego ruchu granicznego były widoczne nie tylko w liczbie osób przekraczających granicę, ale też w liczbie osób przyjeżdżających do Polski w celu zrobienia zakupów. Na granicy z Rosją największy udział stanowili cudzoziemcy podróżujący w celu dokonania zakupów (59,1%). Istotne różnice zanotowano w częstotliwości przekraczania polsko-rosyjskiej granicy. W ramach małego ruchu granicznego (MRG) większość (66,1%) cudzoziemców przekraczała granicę kilka razy w miesiącu, kilka razy w tygodniu stanowili 25,9%, kilka razy w roku lub rzadziej – 6,4%, a codziennie – 1,6%. Cudzoziemcy przekraczający granicę w ramach MRG około połowy wydatków (50,5%) poniesionych w Polsce przeznaczyci na towary nieżywnościowe, 42,2% – na towary żywnościowe, i 7,3% – na pozostałe wydatki⁷.

Sanckje na polskie produkty rolno-spożywcze znacznie zmniejszyły dostępność do tych produktów na terenie Obwodu Kaliningradzkiego. Ograniczenie to wpłynęło na większe zainteresowanie zakupami polskiej żywności i dostarczaniem jej na teren Rosji w ramach korzystania z małego ruchu granicznego. Pomimo spadku wartości rubla, towary rolno-spożywcze nabywane w Polsce, były tańsze od dostępnych produktów na terenie Obwodu Kaliningradzkiego. Powoduje to wzrost znaczenia handlu na granicy polsko-rosyjskiej. Handel ten ma z reguły charakter detaliczny, nie tworzy ścisłych powiązań ekonomicznych, natomiast ma istotny wpływ na masowy ruch graniczny. Obserwuje się wzmożony handel przygraniczny na granicy z Obwodem Kaliningradzkim, który jest dla mieszkańców terenów

⁷ *Ruch graniczny oraz przepływ towarów i usług na zewnętrznej granicy Unii Europejskiej na terenie Polski*, GUS, Urząd Statystyczny w Rzeszowie, Rzeszów 2014, s. 37–57.

przygranicznych nieoficjalną działalnością gospodarczą. Mimo dużego natężenia ruchu, bierze w nim udział relatywnie mało osób, które wielokrotnie przekraczają granicę państwową. Mieszkańcy Obwodu Kaliningradzkiego przyjeżdżają do miejscowości objętych małym ruchem granicznym w celach handlowych i nabywają głównie produkty spożywcze, obuwie, odzież, artykuły gospodarstwa domowego, RTV oraz meble. Mieszkańcy warmińsko-mazurskich gmin objętych małym ruchem granicznym wyjeżdżają do Obwodu Kaliningradzkiego głównie w celu zakupu paliwa i papierosów.

Porównując okresy sprzed i po wprowadzeniu embarga na import towarów rolno-spożywczych, służby celne odnotowują znaczny wzrost transferu towarów żywnościowych z Polski do Rosji dokonywane przez indywidualnych turystów w ramach małego ruchu granicznego.

Od stycznia do września 2014 roku polsko-rosyjską granicę przekroczyło 4 811 887 osób. Na granicy polsko-rosyjskiej w ramach małego ruchu granicznego w trzecim kwartale 2014 roku służby graniczne Warmińsko-Mazurskiego Oddziału Straży Granicznej odnotowały 463,0 tys. odpraw cudzoziemców, czyli o 16,6% więcej niż w drugim kwartale 2014 roku i o 23,7% więcej niż w porównywalnym okresie 2013 roku. W ramach małego ruchu granicznego granicę tę przekroczyło także ok. 816 tys. Polaków, czyli o 1,3% mniej niż w poprzednim kwartale i prawie dwukrotnie więcej niż przed rokiem (wzrost o 94,5%). Odprawy w ramach małego ruchu granicznego stanowiły prawie połowę (49,3%) przekroczeń tego odcinka granicy przez cudzoziemców. Szacunkowa wartość wydatków poniesionych w Polsce przez cudzoziemców przekraczających granicę polsko-rosyjską w ramach małego ruchu granicznego w trzecim kwartale 2014 roku ukształtowała się na poziomie 110,1 mln zł, co stanowiło 48,9% wydatków cudzoziemców przekraczających granicę polsko-rosyjską. Wydatki te były o 19,0% wyższe niż w poprzednim kwartale i o 67,2% wyższe niż w trzecim kwartale 2013 roku. Średnie wydatki poniesione w Polsce przez cudzoziemca przekraczającego granicę polsko-rosyjską w ramach małego ruchu granicznego w trzecim kwartale 2014 roku wyniosły 476 zł (w II kw. – 466 zł), podczas gdy przed rokiem – 352 zł⁸. Porównując okres sprzed wprowadzenia embarga i odpowiedni okres po tej dacie, należy podkreślić, że ruch ten wzrósł po tym okresie w jeszcze większym stopniu.

⁸ *Ruch graniczny oraz wydatki cudzoziemców w Polsce i Polaków za granicą w III kwartale 2014 roku*, GUS, Urząd Statystyczny w Rzeszowie, Rzeszów 2014, s. 6.

Turystyka zakupowa obywateli rosyjskich rozwijała się dynamicznie, o czym mogą świadczyć dane dotyczące zakupów rejestrowanych w ramach systemu Tax Free. Do września 2014 roku zarejestrowano na granicy zakupione towary krajowe na wartość 30 mln USD (95 mln zł), podczas, gdy w analogicznym okresie ubiegłego roku kwota ta wynosiła 14 mln USD (45 mln zł). Niemal każdy podróżny z Obwodu Kaliningradzkiego wywoził z Polski produkty spożywcze, zwłaszcza wyroby mięsne, produkty mleczarskie, cukiernicze oraz warzywa i owoce. Nasielenia ruchu na polsko-rosyjskiej granicy, przekroczyło w 2014 roku liczbę 1,5 mln zagranicznych podróżnych. Wówczas stwierdzono tylko kilkanaście przypadków przemytu towarów, który dotyczył głównie papierosów przewożonych z Obwodu Kaliningradzkiego do Polski. Z danych Straży Granicznej, opublikowanych przez GUS wynika, że w styczniu 2015 roku na polsko-rosyjskich granicach zanotowano 103,2 tys. cudzoziemców przekraczających granice w kierunku do Polski, co porównując z analogicznym okresem 2014 roku stanowi spadek o 33,9%⁹.

Podsumowanie

Z analizy polskiego eksportu do Federacji Rosyjskiej wynika silnie uzależnienie go od sytuacji politycznej. Konsekwencją gwałtownego spadku światowych cen ropy naftowej był słabnący wzrost gospodarczy w Rosji oraz deprecjacja rosyjskiej waluty. Czynniki te spowodowały spadek polskiego eksportu do Rosji. Jednym z elementów wpływających na kształt stosunków handlowych jest wprowadzenie przez Rosję wielu ograniczeń i sankcji w odniesieniu do eksportu produktów rolnych, surowców i artykułów spożywczych z Polski.

Determinantami silnie oddziałującymi na zmniejszenie zapotrzebowania na towary importowane z Polski jest spadek popytu wewnętrznego w Rosji wywołany, między innymi, niską wartością rubla, a także oszczędnością konsumentów w czasach niepewności gospodarczej. Negatywnie wpływa to na polskie przedsiębiorstwa sektora spożywczego i przetwórczego oraz producentów rolnych, dla których rosyjski rynek jest tylko głównym kierunków eksportu.

Znaczenie zmalało znaczenie Rosji jako importera polskiej żywności, lecz należy zwrócić uwagę na bardzo duże zainteresowanie Rosjan polską żywnością,

---

⁹ *Osobowy ruch graniczny na przejściach z Ukrainą, Białorusią i Rosją*, GUS, Wydział Statystyki Turystyki i Sportu, Warszawa 2015, s. 2.

po którą przyjeżdżają do województw warmińsko-mazurskiego oraz pomorskiego w ramach małego ruchu granicznego. Wzrost zainteresowania Rosjan zakupami artykułów żywnościowych w Polsce wynika z wielu powodów, przede wszystkim z konsekwencji zakazu importu do Rosji wielu polskich towarów rolno-spożywczych. Zakaz ten ma duży wpływ na ograniczenie dostępności do polskiej żywności, która ma wysoką jakość. Cieszy się ona dużym zainteresowaniem wśród Rosjan również ze względu na atrakcyjne ceny.

Wprowadzone przez Rosję embargo na polskie produkty spożywcze powoduje nasilenie ruchu na granicy polsko-rosyjskiej oraz wzrost liczby przewożonych artykułów, głównie z branży rolno-spożywczej. Obecnie zdecydowanie większym zainteresowaniem wśród Rosjan przyjeżdżających na zakupy do Polski cieszą się produkty mleczne i mięsne oraz owoce i warzywa. Niedobór produktów spożywczych, będący konsekwencją rosyjskiego embarga na import owoców, warzyw, mięsa, drobiu, ryb, mleka i nabiału z USA, Unii Europejskiej, Australii, Kanady i Norwegii, rząd Rosji zamierza uzupełnić dostawami z Białorusi, Kazachstanu, Chin i krajów Ameryki Południowej. W Obwodzie Kaliningradzkim spowodowało to wzrost cen na towary, przede wszystkim z powodu wyższych kosztów transportu. Obwód ten, sąsiadujący z Polską i Litwą, jest regionem silnie uzależnionym od importu produktów spożywczych. Sankcje Rosji uderzają nie tylko w kaliningradzkich konsumentów, ale także w tamtejszych przetwórców, którzy nie mają surowców do produkcji żywności.

Literatura

Ekiert Z., *Informacja na temat rosyjskiego importu w 2014 roku*, „Rassija Twój Rynek” 2015, nr 3.

Informacja na temat perspektyw polsko-kaliningradzkiej współpracy w sektorze rolno-spożywczym, Konsulat Generalny RP w Kaliningradzie, Wydział Promocji Handlu i Inwestycji, https://kaliningrad.trade.gov.pl/pl/aktualnosci/article/a,46664,INFORMACJA_na_temat_perspektyw_polsko_kaliningradzkiej_wspolpracy_w_sektorze_rolno_-_spozywczym.html.

Informacja na temat wymiany handlowej Polski z Obwodem Kaliningradzkim w 2014 r., Konsulat Generalny RP w Kaliningradzie, Wydział Promocji Handlu i Inwestycji, https://kaliningrad.trade.gov.pl/pl/analizy_rynkowe/article/detail,1127,INFORMACJA_na

- temat_wymiany_handlowej_Polski_z_Obwoodem_Kaliningradzkim_w_2014_roku.html.
- Obroty handlu zagranicznego ogółem i według krajów I–XI 2014*, GUS Departament Handlu i Usług – Wydział handlu Zagranicznego, Warszawa 2015.
- Osobowy ruch graniczny na przejściach z Ukrainą, Białorusią i Rosją*, GUS Wydział Statystyki Turystyki i Sportu, Warszawa 2015.
- Polski eksport do Rosji za okres I–VI 2014 r.*, dane statystyczne Federalnej Służby Celnej FR, https://moskwa.trade.gov.pl/pl/analizy_rynkowe/article/detail,948,Polski_eksport_do_Rosji_za_okres_I-VI_2014_r.html.
- Powiązania gospodarki polskiej z Rosją, Ukrainą i Białorusią – wybrane aspekty*, GUS, Warszawa 2015.
- Ruch graniczny oraz przepływ towarów i usług na zewnętrznej granicy Unii Europejskiej na terenie Polski*, GUS, Urząd Statystyczny w Rzeszowie, Rzeszów 2014.
- Ruch graniczny oraz wydatki cudzoziemców w Polsce i Polaków za granicą w III kwartale 2014 roku*, GUS, Urząd Statystyczny w Rzeszowie, Rzeszów 2014.
- Zachodnie metody na wschodnich rynkach. Badania marketingowe na przykładzie rynku rosyjskiego*, Inquiry, Warszawa 2006.

THE IMPORTANCE OF LOCAL BORDER TRAFFIC BETWEEN THE POLISH AND RUSSIA ON TRADE IN THE ERA OF SANCTIONS ON THE POLISH AGRI-FOOD PRODUCTS

Abstract

Purpose – the purpose of this paper is to analyze the export, including the export of agri-food products from Polish to the Russian Federation. Show the consequences of the introduction of sanctions by Russia on Polish agri-food products in relation to the transfer of goods from Polish to Russia in a small border traffic between Kaliningrad and part of Warmia, Mazury and Pomerania. Take into account the scale of traffic on the Polish-Russian border, the purpose of visits to Poland and the size and structure of the expenses incurred by foreigners in Poland.

Methodology – analysis of exports and the consequences of sanctions on Polish agri-food products are based on statistical data.

Findings – Russia remains a major buyer of our products in terms of all industries, however, put an embargo on many raw materials and food products, especially meat and meat products, milk and dairy products and fruits and vegetables, resulted in a significant reduction in exports of agri-food products. There has been a significant increase in the

transport of Polish food products to Russia in the context of local border traffic, taking into account the periods before and after the introduction of the Russian embargo. Russia sanctions hit, not only in the Kaliningrad consumers, but also in the local manufacturers who do not have the raw materials for food production.

Value – Russia is a large market with a constantly growing demand, rapidly changing competitive environment, and non-permanent mechanisms of the market economy. These factors have a significant influence on the Russian market instability. One of the elements that influence the trade relations between the Polish and Russia are restrictions and sanctions on the export of Polish agricultural products, raw materials and food.

Translated by Iwona M. Batyk

Keywords: Russia, export of agri-food products, border traffic

JEL codes: F20, F40